Nødtvungent Forsvar.

Motto: Kjærligheden er langmodig, er velvillig; Kjærligheden bærer ikke Nid; Kjærligheden bruger ikke Fremfusenhed, opblæses ikke; den er ikke usømmelig, søger ikke sit Eget, forbitres ikke, tænker ikke Ondt; den glæder sig ikke over Uretfærdighed, men glæder sig ved Sandhed; den fordrager Alt, tror Alt, haaber Alt, taaler Alt. 1 Cor. 13, 4—7.

No. 4. April 1882. 1ste Aargang.

Rom. 8, 29.

„Thi dem, han forud kjendte, har han ogsaa forud bestemt til at vorde ligedannede med hans Söns Billede, forat han skal väre den Förstefödte blandt mange Brödre."

(Slutn. fra No. 3).

I 1 Cor. 8, 3 hedder det: „Men dersom Nogen elsker Gud, han er kjendt af ham." Hvor intetsigende vilde ikke Apostelens Tale være her, dersom Ordet kjendt skulde betyde en blot og bar Viden? Apostelens Mening er dog saa aabenbart denne: men dersom Nogen elsker Gud, da har det sin Grund deri, at han er kjendt af Gud. Saaledes har baade Meyer og Gerlach o. fl. A. forklaret Stedet. Meyer (Com. til Cor.) siger: „Udtrykket „han er kjendt af ham" fremstiller Kjærlighedens høie Værd; thi naar Gud erkjender et Menneske, saa er dermed ikke givet noget ligegyldigt, indifferent Forhold fra Guds Side til Mennesket, men en Guds Virksomhed, som gaar over paa Mennesket, saa at dette som Gjenstand for den guddommelige Erkjendelse ogsaa erfarer Virkningen af det Sindelag, i hvilket og med hvilket Gud erkjender ham, altsaa Kjærlighed, Forsorg osv. Begrebet er altsaa den virksomme Erkjendelses Begreb, som er Aarsagen til Mennesk ets Frelse Ps. 1, 6; Gal. 4, 9; 2 Tim. 2, 19. Sml. von Hofmann Schriftbeweis I. Pag. 226 f. Se ogsaa til 13, 12."

Gerlach siger til samme Sted: „En høist merkelig, dybsindig Modsætning. Efterat Apostelen i V. 2 har sagt, at „den, som tykkes sig at vide (eg. erkjende) Noget, han har endnu aldrig vidst Noget etc.", skulde man nu egentlig som Modsætning vente: „men dersom Nogen elsker sin Broder, han erkjender ret." I Stedet derfor ombytter Apostelen det Sidstnævnte med de Ord: „men dersom Nogen elsker Gud, han er kjendt af ham," for ved denne Vending i største Korthed at oplade en ny Dybhed i Tanken. Kilden til al Menneskets Gudserkjendelse er, at han tilforn er bleven kjendt af Gud; men Gud kjender i Sandhed kun den, som han erkjender for sin, som han elsker; hans Kjenden er en skaberisk Kjenden, hans Tanker ere væsentlige Ting; de Onde kjender han ikke som saadanne; thi de Onde ere i sig selv Intet, det skabte Væsens Bortvendthed fra Gud til det tomme Intet (Sml. 2 Tim. 2, 19. Math. 7, 23. Ps. 1, 6). Derfor, hvo der er kjendt af Gud, ham meddeler Gud af sit Væsen, og ved Guds, d. e. Kjærlighedens, Iboen i Mennesket, elsker og kjender Mennesket Gud; Kjærligheden er altsaa Kjendemærket paa, at Mennesket er blevet kjendt af Gud, i den har han Spiren til al sand Erkjendelse."

Flere Steder af det Nye Testamente behøve vi ikke at anføre for at vise, at Ordet kjende ('ginoskein') foruden den sædvanlige Betydning vide ogsaa har en anden meget omfattende og indholdsrig Betydning. Det er umuligt ved disse Steder at indskrænke Betydningen af Ordet til en blot Forstandens „Viden om en Sags eller Persons Beskaffenhed, saa at man kan skjelne den fra andre", saaledes som Prof. S. vil have det til. Nei, Ordet 'ginoskein' (kjende) bruges i det Nye Testamente dels for at betegne Menneskets rette Forhold til Gud, der dog fornemmelig er et Villiens rette Forhold til Gud, dels bruges det ogsaa for at betegne Guds Forhold til sine Børn, hvilket Forhold dog heller ikke er saameget en Guds Viden om dem, som det er en Kjærlighedens Tilegnelse og Antagese af dem *). De gamle lutherske

---

*) Det ser isandhed paafaldende ud, naar Prof. S. i sin lange Artikel i „Altes u. Neues" opregner 23 Skriftsteder for at bevise, at Ordet ginoskein (kjende) har Betydningen af vide Noget, som det ikke kunde falde noget Menneske ind at benegte, medens han derimod aldeles ikke omtaler de af os ovenfor behandlede Steder, hvor Ordet har en anden Betydning. Tror han virkelig, at han paa den Maade kan overbevise forstandige Læsere? Som et Vidnesbyrd om den lette og overfladiske Maade, hvorpaa Prof. S. behandler den Hellige Skrift, kan ogsaa det tjene, som han i samme Artikel anfører i en Anmerkning nedenunder paa S. 51. (Alt. u. N. II. N. 4). Han har citeret Ap. Gj. 19, 15 og bemerker da dertil nedenunder: „Skriften bruger altsaa her dog virkelig den „ubehændige" Talemaade: at vide Nogen! Ja: „Saa siger Herren: „Den, som vil rose sig, han rose sig af, at han ved og kjender mig." Jer. 9, 23." Dersom Prof. S. blot havde gjort sig saa megen Umage at se efter i den tilsvarende græske og hebraiske Text, saa havde han strax kunnet overbevise sig om, at Skriften paa disse Steder ikke kjender den „ubehændige" Talemaade at vide Nogen. Det græske Ord i Ap. Gj. 19, 15 betyder forstaa (sml. Marc. 14, 68) og i Jerem. 9, 23 betyder det hebr. Ord: at være forstandig, klog. Derfor er ogsaa Ordet i den nye norske Bibeloversættelse oversat med „er forstandig".

Theologer sætter derfor ofte til Ordet kjende den Forklaring, at her er ment en 'nosse cum affectu et effectu' d. e. en med Hengivenhed og Kjærlighed parret kraftig, virkende Erkjenden.

Det Spørgsmaal, som nu her maa gjøre sig gjældende, er dette: Hvorfra har Ordet 'ginoskein' (kjende) i det N. T. faaet denne ejendommelige Betydning? Svaret herpaa er ganske simpelt dette: Det er Betydningen af det hebraiske Ord 'jada' (kjende) i det Gamle Testamente, som er overført paa 'ginoskein' i det Nye Testamente. Som det sees af forskjellige Citater af det G. T. i det N. T., brugte de hellige Evangelister og Apostler de 70 Fortolkeres græske Oversættelse af det Gamle Testamente, den saakaldte Septuaginta. Men i denne græske Oversættelse af det Gamle Testamente var det hebraiske Ord 'jada' gjengivet med det græske Ord 'ginoskein'. Ordet 'jada' (kjende) har i det G. T. Betydningen af at vide, have Kundskab om, men ogsaa ved Siden deraf Betydningen: agte paa Nogen, sørge for ham, antage sig ham i Kjærlighed, naar det er brugt om Gud, og Betydningen: tilbede, tro, elske, frygte, naar det er brugt om Mennesker.

Hvor det er brugt om Mennesker i Forhold til Gud, skal vi paapege et Par Steder. I Jesaias 53, 11 hedder det: „idet man kjender ham, skal min retfærdige Tjener retfærdiggjøre Mange; thi han, han skal bære deres Misgjerning." Enhver vil dog skjønne, at Ordet kjende her ikke kan betyde det Samme som vide, have Kundskab om, men det maa her betyde det Samme som tro paa, forlade sig paa. I Job 18, 21 er den „Ugudelige" og Uretfærdige" og den, der „ikke kjender" Gud ensbetydende Begreber.

Ps. 9, 11 siger David: „Og paa dig stole de, som kjende dit Navn; thi du har ikke forladt dem, som søge dig, Herre." Ifølge Leddenes Parallellisme er altsaa her de, som kjende dit Navn, nærmere betegnede med dem, som søge dig, Herre." Og her er desforuden udtalt, at „de, som kjende" Herrens Navn, ere Saadanne, som „stole" paa ham. Til Jes. 1, 3: „En Oxe kjender sin Eiermand, og et Asen sin Herres Krybbe; Israel kjender ikke, mit Folk giver ikke Agt", siger Prof. C. P. Caspari i sin Com. over de 12 første Kap. af Prof. Jesaias: „Israel kjender ikke Jehova, det er: det anerkjender, elsker, ærer ham ikke med taknemmelighedsfuldt Hjerte; sml. Jer. 2, 8; 4, 22; Hos. 5, 4. Gudserkjendelsens Begreb er i Skriften et aldeles praktisk. At erkjende og at elske Gud falde sammen."

Hvor Ordet kjende er brugt om Gud i Forhold til Mennesker, skal vi paapege følgende Steder. Amos 3, 2 lyder saa: „Jeg har aleneste kjendt Eder fremfor alle Slægter paa Jorden, derfor vil jeg og hjemsøge over Eder alle Eders Misgjerninger."

Det kan umuligt falde Nogen ind at ville forklare Ordet kjende her

med „at have nøiagtig Viden eller Kundskab om Israels Folks Beskaffenhed, saaat han kunde skjelne det fra andre Folk.“ Man vilde jo derved ligefrem benegte Guds Alvidenhed. Thi paa den Maade kjender han visselig alle Slægter paa Jorden. Nei, den solide og forsigtige Fortolker af det Gamle Testamente C. F. Keil har truffet det Rette, naar han til dette Sted siger: „Trudselen bliver indledet med den Tanke, at den guddommelige Udvælgelse ikke sikrer det syndige Folk for Straf; tvertimod, det Naadeforhold, hvori Herren var traadt til Israel, krævede, at alle Misgjerninger bleve straffede. Dermed er Roden afskaaren fra den falske Stolen paa den guddommelige Udvælgelse. „Hvo Meget har annammet, af ham skal fordres Meget.“ Jo større Naadens Maal er, desto større er ogsaa Straffen, naar den blir foragtet eller forsømt (Berl. Bib.) Det er en Grundsætning i Guds Rige. ‘Jada’ (kjende) betyder her ikke: kjende, lære at kjende, tage Kjendskab af Nogen (Hitz.), men: erkjende. Men den guddommelige Erkjenden er ingen blot Tagen Notits af, men energisk, gribende Mennesket i dets inderste Væsen; en Griben og Gjennemtrængen med guddommelig Kjærlighed, saaat ‘jada’ her ikke blot indeslutter i sig Begrebet af Kjærlighed og Forsorg saaledes som Hos. 13, 5, men overhovedet udtrykker Herrens Naadessamfund med Israel, saaledes som i 1 Mosebog 18, 19, og i Sagen er lig med Udvælgelsen, sammenfattende Udvælgelsens Motiv (Bevæggrund) og Virkning. Fordi nu Jehova har erkjendt eller udseet og udkaaret sig Israel som det Folk, der var egnet til Bærer af hans Frelse, saa maa han ogsaa straffe alle Misgjerninger hos det for derved at rense det fra Syndens Slagger og gjøre det til et helligt Kar for sin frelsende Naade.“ Saaledes har ogsaa Johan Gerhard forklaret Ordet kjendt paa dette Sted; thi han gjengiver det med ‘elegi’, har jeg udvalgt. Polycarp Leyser forklarer det ogsaa paa samme Maade; thi han forklarer Stedet saa: „at jeg har udvalgt mig Israel fremfor alle Folk til Ejendomsfolk.“

Til 1 Mos. 18, 19, der i den nye norske Bibeloversættelse er oversat rigtigt saaledes: „Thi jeg kjendes ved ham, forat*) han skal byde sine Børn og sit Hus efter sig osv.“, har de norske Theologer, som har oversat det Gamle Testamente paa ny, nemlig Professorerne C. A. Holmboe, J. Kaurin, C. P. Caspari, Dietrichson og Adjunkt Thistedahl, føiet til Udtrykket „kjendes ved ham“ den Forklaring nedenunder Verset: „d. e. tager mig af ham.“ Heraf kan vi ogsaa skjønne, hvorledes de vil have ‘jada’ forstaaet i Hos. 13, 5, hvor de ogsaa have oversat Ordet paa samme Maade, nemlig

*) lemaan er en Præposition, som angiver Hensigten, se Ges. Gram, 20de Udgave Pag. 211 og hans hebraiske Lexicon.

„kjendtes ved dig" (d. e. tog mig af dig). C. F. Keil siger i sin Com. til 1ste Mos. til dette Sted: „Da sagde Jehova: Kan jeg skjule for Abraham, hvad jeg tænker at gjøre? Abraham er jo bestemt til et stort Folk og til en Velsignelse for alle Folk (12, 2 f.); thi jeg har erkjendt d. v. s. anerkjendt ham (udseet ham i forekommende Kjærlighed, 'jada' som Am. 3, 2. Hos. 13, 5), forat han skal byde sin hele Afkom, at den skal bevare Jehovas Vei til at øve Ret og Retfærdighed, paa det at alle Forjættelser maa opfyldes paa dem."

Vi anser det for overflødigt at anføre flere Steder som Bevis for, at Ordet kjende ('jada') ogsaa i det Gamle Test. har en Betydning, der er langt mere omfattende end den almindelige Betydning af Ordet. Vi mene, at de anførte Steder klart nok vise det, at naar Ordet er brugt om Mennesket i Forhold til Gud (deres rette Forhold til Gud), da betyder det elske, ære, stole paa. Vi vil bede vore Læsere om at merke sig Prof. Casparis Ord ovenfor: „at erkjende Gud og at elske Gud falde sammen." Vi mene ogsaa, at, naar Ordet er brugt om Gud i Forhold til Mennesker (hans Børn), da har det Betydningen af „at antage sig i Kjærlighed", tage sig af dem, tilegne sig dem, udkaare sig dem, kort, at det er Udtryk for Guds kjærlige Villie.

Vi ere hermed færdige med det enkle Verbum kjende, og gaa nu over til at omhandle de Steder i det Nye Testamente, hvor det sammensatte Ord „forudkjende" eller „Forudkjenden" forekomme. Da sige vi med Prof. von Hofmann: „Overhovedet slaar enhver Fortolkning af „hvilke han forudkjendte" feil, som ikke gaar ud fra den umiddelbare Brug af det enkle Verbum kjende (Gal. 4, 9: Men nu, da I kjende Gud, ja meget mere ere kjendte af Gud"; 1 Kor. 8, 3: „Men dersom Nogen elsker Gud, han er kjendt af ham"). Gives der en Guds Erkjenden, som er noget Andet end en blot og bar Viden om Erkjendelsesgjenstanden eller Bevidsthed om sammes Beskaffenhed, idet jo en ret Erkjenden er en tilegnende Handling, en Handling, som har Bekjendtskab med det Beslægtede til Hensigt, saa maa ogsaa den guddommelige Erkjenden, som kaldes „Forudkjenden", overalt, hvor dette Udtryk forekommer brugt om Gud i sin fulde, dybe Betydning og uden et Objektsprædikat, have denne Betydning og altsaa være en Handling, som paa tilegnende Maade er rettet paa sin Erkjendelsesgjenstand, før den er til, og forud har gjort den til Gjenstand for Kjenden paa samme Maade, som man kjender det Beslægtede og Ligeartede."

Ordet „forudkjende" eller „Forudkjenden" forekommer brugt om Gud uden noget Objektsprædikat paa 5 Steder i det Nye Test.: 1 Petr. 1, 20 og Ap. Gj. 2, 23, hvor det er brugt om Gud i Forhold til Sønnen (Christus); 1 Petr. 1, 2, Rom. 11, 2 og Rom. 8, 29. Vi begynde med Petr. 1, 20, der i vor norske Bibel lyder saaledes: „Han, som forud

var bestemt, før Verdens Grundvold blev lagt, men er bleven aabenbaret i de sidste Tider for Eders Skyld." Vi mene, at denne Oversættelse af Ordet er rigtig. Thi Forbindelse og Sammenhæng fordrer denne Oversættelse. Talen er i dette Vers om to Guds Handlinger, som han har foretaget med Sønnen, hvoraf den ene er skeet i Tiden, den anden i Evigheden. I Tiden har han aabenbaret Sønnen som Christus, som den, ved hvis Blod vi skulde blive forløste fra vor forfængelige Omgjængelse; i Modsætning hertil (sml. de græske Partikl. 'men' — 'de') er sat den Handling, som er gjort i Evigheden, nemlig at Gud har erkjendt Sønnen som Christus, udseet ham og bestemt ham til at være det Lam, der skulde ofres for Verdens Synd. Derfor kaldes ogsaa i Overensstemmelse hermed Christus i Aab. 13, 8: „det Lam, der var slagtet fra Verdens Grundvold blev lagt", hvormed er ganske ligetil betegnet det, at Christus i Guds evige Raadslutning allerede var ofret, slagtet, d. e., at Gud allerede i Evigheden havde fastsat og forordnet, at han med sit Blod skulde forløse os. Saaledes har ogsaa baade Luther og Johan Gerhard forstaaet dette Sted. Luther har ogsaa oversat Ordet med forud bestemt („zuvor versehen"), og Johan Gerhard siger i sin Com. til 1 Petr.: „Det græske Ord 'proegnosmenos' betegner egentlig forudvidst, forudkjendt, hvorved dog ikke forstaaes almindelig Viden, den saakaldte Synets Viden, men en Viden, som er forenet med Beslutning og Bestemmelse, den saakaldte praktiske Viden, ifølge hvilken Gud fra Evighed af kjender en Ting saaledes, at han vil den i Tiden skal blive udført, saaat forudkjendt paa dette Sted blir det samme som forudbestemt, fordi Gud i sin evige Beslutning har bestemt, hvilket Forløsningsverk der skal udføres af hans elskede Søn Christus, Menneskeslægtens forordnede Midler. Apostelen betegner altsaa, at Christus allerede før Verdens Grundlæggelse fra Evighed af har været ved Guds Beslutning bestemt til at skulle udføre Forløsningsverket." Ogsaa Johan Gerhard har saaledes en ganske anden Forstaaelse af dette Sted end Prof. Schmidt.

I Overensstemmelse med, hvad Ap. Peter har udtalt paa dette Sted, maa det forklares, som han siger i Ap. Gj. 2, 23, hvor han omhandler den samme Sag. Han siger nemlig i sin Pintseprædiken til Jøderne: „Ham toge I, da han var given hen efter Guds besluttede Raad og Forudkjenden og korsfæstede ham med uretfærdige Hænder." Enhver, som forstaar Græsk, vil se, at baade Ordet „Guds" og Ordet „besluttede" maa henføres ikke alene til „Raad", men ogsaa til „Forudkjenden." Men da vil det ogsaa lettelig indsees, at den eneste rigtige Oversættelse er „Forudbestemmelse"; thi en „besluttet" eller egentlig fastsat „Forudviden" lader sig ikke høre. Det er derfor vor Mening, at Apostelen Peter paa dette Sted har udtalt den samme Tanke som i sit Brev (1 Petr. 1, 20), nemlig, at Sønnen (Christus) var given hen efter „Guds fastsatte Raad og Forudbestemmelse."

Endnu engang finde vi Ordet igjen hos Apostelen Peter brugt om Gud, men ikke i Forhold til Sønnen, men i Forhold til Guds udvalgte Børn, nemlig i 1 Petr. 1, 2, der efter vor norske Bibel lyder saaledes: „Udvalgte efter Gud Faders Forudvidende i Aandens Helliggjørelse til Lydighed og Renselse ved Jesu Christi Blod.“ Det er vor Mening, at Ordet her bør oversættes ikke med „Forudvidende“, men med „Forudbestemmelse“ i Lighed med de to andre Steder, hvor Ap. Peter har brugt Ordet om Gud uden noget Objektsprædikat. Hvis det her skulde betyde „Forudvidende“, saa havde Apostelen ogsaa anført, hvad det var, Gud vidste forud om dem, som han udvalgte. Han bruger vistnok Ordet i Betydningen forudvide, nemlig i 2 Petr. 3, 17; men der er det ikke brugt om Gud, men om de christne Læsere, til hvem Brevet er skrevet. Og der har han sagt, hvad de vidste forud. De vidste, hvad der skulde komme, efterdi baade han og Apostelen Paulus havde fortalt dem det. Anderledes her paa vort Sted. Her staar det uden nogen saadan nærmere Bestemmelse, som et selvstændigt Begreb, der har sit Indhold i sig selv. Derfor er Ordet ogsaa her brugt i denne samme Betydning, som vi har seet, at det har, hvor det er brugt om Gud uden noget Objektsprædikat. Og i Apostelen Peters Mund betyder det „Forudbestemmelse.“ Hvad Ap. her siger er derfor det: de vare udvalgte i Overensstemmelse med Gud Faders naadige og kjærlige Bestemmelse. Saaledes har ogsaa Luther forstaaet det. Han siger (Erl. A. 51. S. 329): „De ere udvalgte, siger han. Hvorledes? Ikke af dem selv, men efter Guds Anordning.“ Aegidius Hunnius forstaar ogsaa dette Sted saaledes som Luther; thi han oversætter: „efter Guds Forordning“ (secundum ordinationem Dei).

Theodor Schott i sin Com. til 1 Petr. forklarer det paa samme Maade. Han siger: Det er efter alt dette klart, hvad Mening Petrus har med Udtrykket „udvalgte efter Gud Faders Forudkjenden“, og hvad han dermed tilsigter: Idet Læserne ere udvalgte, d. e. ere saadanne, som Gud har tilegnet sig, saa ere de dermed kun i Virkeligheden blevne det, hvortil Gud formedelst skaberisk Forudерkjenden fra Evighed af har bestemt og gjort dem.“

Johan Albrecht Bengel siger i sin ‘Gnomon N. T.’ til dette Sted: „Der blir hermed ogsaa udtrykt Guds Villie og Guds Kjærlighed.“

Prof. Luthardt siger i sin Dogmatik: “Prognosis (Forudkjenden) er Udtryk for den kjærlige Tilegnelsesvillie fra Guds Side.“

Efterat vi saaledes ere færdige med Apostelen Peters Brug af Ordet „forudkjende“, staar altsaa nu kun tilbage Ap. Paulus’s. Han bruger som allerede anført Ordet „forudkjende“ paa to Steder i Romerbrevet, nemlig foruden i Rom. 8, 29 ogsaa i Rom. 11, 2. Paa sidste Sted siger Paulus: „Gud har ikke forskudt sit Folk, som han forud kjendte.“ Her er atter det Tilfælde, at Ordet er brugt ganske nøgent uden nogen nær=

mere Tilføielse eller Bestemmelse, altsaa uden noget Objektsprædikat. De Fortolkere, som har opfattet Ordet i Betydningen af „forudvidst", har naturligvis ogsaa maattet føie til, hvad Gud forud vidste hos sit Folk. Nogle har suppleret: „at det vilde være og blive hans Folk," Andre: „at det vilde tro," Prof. S.: „som Troende." Men vi maa ogsaa her spørge: Hvilken Ret har man til saaledes at lægge ind i Guds Ord, hvad der ikke staar? Man burde dog betænke Herrens alvorlige Ord i Joh. Aab. 22, 18: „Thi jeg vidner for Enhver, som hører denne Bogs Profetis Ord: „Dersom Nogen lægger Noget til disse Ting, da skal Gud lægge paa ham de Plager, som ere skrevne i denne Bog." Nei, hvor det ikke er nødvendigt, der ville vi ikke „lægge Noget til disse Ting." Og ved dette Sted er det ikke nødvendigt. Vi har før seet, at Paulus bruger Ordet „kjende" om Gud i Betydning af en Villieshandling. Og her er det klarligen brugt som det modsatte Udtryk for en anden Villieshandling af Gud, nemlig Forskydelsen. Men det Modsatte af Forskydelsen er Antagelsen, Udvælgelsen. Hvad Apostelen her har udtalt er derfor dette: „Ikke forskudt har Gud sit Folk, som han forud antog sig i Naade." Her har vi ogsaa Luther med os; thi ogsaa her har Luther oversat Ordet med „forud bestemt".

Lukas Osiander forstaar ogsaa dette Sted saaledes. Thi han oversætter Ordet med „forud bestemt" og fortolker saaledes: „sit Folk, som han forudkjendte", d. e. de Jøder, som han fra Evighed af har prædestineret til Livet."

Dr. Christoph Körner, en af Forfatterne til Konkordieformelen, skriver i sin i Aaret 1583 udkomne Commentar til St. Pauli Brev til de Romere: „De Jøder blive salige, som Gud forud har bestemt („zuvor versehen"), det er, efter sin naadige Villie har udvalgt til Sønner."

Vi kunne her være saa meget tryggere i Henseende til Rigtigheden af vor Opfattelse af dette Sted, som Paulus selv i det Følgende forklarer, hvorledes han vil have dette Udtryk „forudkjendte" forstaaet. Han har forklaret det i det 4de Vers med Ordene: „Jeg har levnet mig syv tusinde Mænd, som ikke har bøiet Knæ for Baal." Han har forklaret det i det 5te Vers med Ordene: „Saaledes er der da ogsaa i den nærværende Tid en Levning efter Naadens Udvælgelse." Og han har forklaret det i det 7de Vers med Udtrykket: „de Udvalgte have opnaaet det." Derfor beraaber han sig ogsaa i det 1ste Vers paa sin egen Naadestand som et Vidnesbyrd om, at ikke Gud har forskudt eller forstødt sit Folk. At der til alle Tider har været, er og skal være dem af Israels Folk, der blive salige alene af Naade, efter Naadens Udvælgelse, det er et Vidnesbyrd om, at ikke Gud har forstødt sit Folk.

Vi staa saaledes atter foran Rom. 8, 29: „Thi dem, som han forud kjendte, dem bestemte han ogsaa forud til at vorde ligedannede med

sin Søns Billede." Vi har nu faaet desto fastere Grund at staa paa. Efter hvad vi har seet i det ovenfor Anførte, betegner Ordet „kjendte" og altsaa ogsaa „forudkjendte", naar det er brugt om Gud i Forhold til Mennesker og uden noget Objektsprædikat, en Handling af Guds naadige og kjærlige Villie. Forskjellen er blot den, at Ordet „forud" hensætter Guds Handling til Evigheden, idet „forud" betyder det samme som „før Verdens Grundvold blev lagt" (1. Petr. 1, 20). Ordet „kjendte" staar ogsaa her, hvad vi allerede har paapeget, ganske nøgent uden nogen nærmere Bestemmelse. Deraf er det indlysende, at det ogsaa her er et selvstændigt Begreb, som har sit Indhold i sig selv og ikke behøver nogen nærmere Bestemmelse eller Tilføielse. Vi bør ogsaa merke os, at det ikke er brugt i Perfectum (fuldbragt i Forhold til Nutiden); der staar ikke dem, han har forud kjendt eller har lært at kjende og altsaa ogsaa fremdeles kjender; men det staar i Aorist, hvilken Tid af Verbet betegner Handlingen som momentan (skeet i et Dieblik) og som udført. (Sml. Winers Gram. om Forskjellen mellem Perfectum og Aorist). Dette taler ogsaa for, at Ordet ikke kan have Betydningen „forudvidst", „forudseet" (Ordet betyder aldrig „forudse"). Thi Guds Forudvidenhed kan ikke indskrænkes til noget enkelt Dieblik, til nogen momentan Handling, men omspænder baade Tid og Evighed paa een Gang. For ham ere alle Ting nærværende. Paulus vilde derfor neppe have brugt Ordet i Aorist, dersom det her skulde betyde forudvide, forudse. Han vilde enten have brugt Imperfectum; thi Imperfectum bruges, naar en forbigangen Handling skal betegnes i Henseende til en anden samtidig (sml. Luc. 14, 7; 24, 32; 6, 19, Joh. 5, 16, 12, 6); eller han vilde have brugt Perfectum (har forud kjendt og fremdeles kjender (som Troende)). Altsaa taler ogsaa dette, at Paulus paa vort Sted har brugt dette Verbum i Aorist, ligesom de øvrige Verber i dette og det følgende Vers, for, at det maa have Betydningen af en momentan Handling af Guds naadige Villie, ligesom alle de andre Verber i dette og det følgende Vers betegner momentane Handlinger af Guds naadige Villie.

For denne Forstaaelse af Ordet taler ogsaa det, at Skriften aldrig bruger dette Ord saa nøgent og uden nogen nærmere Bestemmelse om dem, som gaa fortabte, men kun om dem, som opnaa den evige Salighed, saaledes som her paa dette Sted. Dersom Ordet simpelthen havde Betydningen af forudse, forudvide, saa maatte det ogsaa kunne bruges om dem, som ikke blive salige. Men det gjør Skriften aldrig, og det af den Grund, at Ordet indeholder Begrebet af naadig Antagelse, kjærlig Tilegnelse; det kan derfor ikke bruges om dem, som Gud har været nødt til at forkaste. Skriften har ogsaa ganske klart og tydeligt angivet Grunden til, at den ikke bruger dette Ord om dem, som gaa fortabte. Jesus har sagt det i Math. 7, 23:

„Jeg kjendte Eder aldrig, viger bort fra mig, alle I, som have beflittet Eder paa Uretfærdighed." Den indtil Enden fortsatte, gjenstridige Modstand og Beflittelse paa Uretfærdighed, det er **alene** Aarsagen, hvorfor Jesus viser dem bort, det er **ogsaa den eneste Aarsag**, hvorfor han om dem ikke kan sige: „Jeg kjendte Eder", men maa sige: **„Jeg kjendte Eder aldrig"**. Hermed har Jesus lært, at Forkastelsens Aarsag ikke ligger i Gud, men i Mennesket og i **Mennesket alene**.

Det Resultat, vi saaledes komme til, er dette: Den eneste rette og skriftmæssige Forstaaelse af Ordet „forudkjendte" paa dette Sted er ikke den, at Ordet betyder forudse, men, at det betyder „antage i Naade", „udvælge i Naade", ligesom i Rom. 11, 2.

Hvad Apostelen Paulus vil sige i Rom. 8, 29 er derfor dette: „Thi hvilke han forud i Naade antog sig eller udvalgte, dem forudbestemte han ogsaa til at vorde ligedannede med sin Søns Billede".

Saaledes har ogsaa Luther forstaaet dette Sted; thi han har ogsaa her oversat med „zuvor versehen", der betyder „forud bestemte". Saaledes har ogsaa Konkordieformelen forstaaet dette Sted. Thi den benytter overalt Luthers Oversættelse af dette Sted og gjengiver dette Ord „forudkjendte" med det latinske Ord: 'praedestinavit', hvad man vil kunne se, naar man sammenligner Grundig Forkl. 23 Pag. 420 af Lisbon Udgaven med § 27 i Mullers Udgave, hvor det hedder i den tydske Text: „Die Gott versehen, erwählt und verordnet hat, die hat er auch berufen" (Hvem Gud har bestemt, udvalgt og forordnet, dem har han ogsaa kaldet) og i den latinske Text: "Quos praedestinavit, elegit et praeordinavit (inquit Paulus Rom. 8, 29 sq.), hos et vocavit" (Hvilke han har prædestineret, udvalgt og forudbestemt, dem har han og kaldet). Solid. Dekl. XI § 27 i Müllers Udgave.

Hermed faar det da bero for denne Gang. Vi mene, at vi har fremlagt tilstrækkelige Vidnesbyrd for, at Rom. 8, 29 ikke er nogen „fast Borg" for den Læreform, at Gud har udvalgt med Hensyn til den **forudseede**, indtil Enden standhaftige Tro. Thi i dette Skriftsted findes der ikke Spor af Bevis for den Lære, at den forudseede, indtil Enden standhaftige Tro var det Bestemmende, det Afgjørende for Gud. Men, vil man indvende, lærer du da, at Gud har udvalgt Mennesker til Salighed **uden** Hensyn til Troen? Det være langt fra. Der er Ingen, der lærer noget saadant Valg. Gud har taget stort Hensyn til Troen. Han har taget saadant Hensyn til Troen, at han ikke vil, at Nogen skal blive salige uden dem, som tro og blive bestandige i Troen indtil Enden. Dem, han har udvalgt, dem har han bestemt til at blive ligedannede med sin Søns Billede. Men da dette alene kan ske ved Troen, saa har han ogsaa besluttet at kalde dem („thi hvorledes skulde de tro paa den, om

hvem de ikke have hørt?") og ved Kaldelsen, altsaa ved Evangeliets Prædiken, virke Troen i dem og saaledes retfærdiggjøre dem og herliggjøre dem. Det er det Paulus lærer i Rom. 8, 29 og 30. Udvælgelsen er derfor ingen nøgen Beslutning om, hvem der skal blive salige og hvem ikke, den bestaar ikke i en blot og bar „Udplukning" af Enkelte til Salighed, men den bestaar deri, at Gud gjennem en fastsat Saliggjørelsens Orden af sin blotte Naade alene for Christi Skyld vil føre dem ind i det evige Liv, som virkelig blive førte derind. Derfor lære vi med Konkordieformelen:

„At Gud har i dette sit Raad, Forsæt og Beskikkelse ikke alene i Almindelighed beredet Saligheden, men har ogsaa i Naade ihukommet hver eneste Person af de Udvalgte, som ved Christus skulle blive salige, udvalgt ham til Salighed og besluttet, at han vil **paa den Maade,** som nu er nævnt, ved sin Naade, Gaver og Virkning bringe, hjælpe, befordre, styrke og opholde ham dertil."

Det, som Konkordieformelen her peger tilbage paa ved Udtrykket „paa den Maade, som nu er nævnt", tage ogsaa vi med i Udvælgelsen. Vi tage det med som den Vei og Maade, hvorpaa Gud besluttede at føre de Udvalgte til Salighed. Og vi mene at Alt dette indeholdes i Apostelens Udtryk 'proegnos'' „forudkjendte". Thi vi mene, at dette Ord er et meget omfattende, dybt og indholdsrigt Ord i den Hellige Skrift. Vi mene med C. F. Keil (se ovenfor), at det indeholder i sig baade Udvælgelsens Motiv (Bevæggrund), som er Guds Naade og Kjærlighed i Christo Jesu, og Udvælgelsens Virkning, som er Ligedannelsen med Christo gjennem Kaldelse, Omvendelse, Retfærdiggjørelse, Helliggjørelse og Herliggjørelse.

At dette Ord har en saa omfattende, dyb og indholdsrig Betydning, det fremgaar, foruden af, hvad vi ovenfor har anført, ogsaa deraf, synes vi, at de tre Apostle, som bruge dette Ord i det Nye Testamente, de bruge det med en gradvis, finere Forskjel. For Apostelen Johannes er det et Udtryk for Guds Kjærlighed, for Apostelen Peter et Udtryk for Guds Bestemmelse med Hensyn til vor Frelse, for Apostelen Paulus er det Udtryk for Guds Naade. Mon ikke denne gradvise Forskjel, hvori disse Apostle bruge dette Ord skulde hænge sammen med deres individuelle Forskjellighed, med Forskjellen i deres Karakter, med Forskjellen i deres individuelle Syn paa Guds Frelsesforanstaltning? Usandsynligt er det ikke. Apostelen Johannes er Kjærlighedens Apostel, Paulus er Naadens Apostel, Peter er Klippemanden, Manden med den faste, gjennem Lutring rensede Tro. Dog, hvorom Alting er, det er ialfald vist, alle disse Apostle har med dette Ord betegnet, hvad de ansaa for **Kilden,** den evige Kilde til vor Frelse og Salighed, og det Kilden baade til vor Frelses Grundlæggelse ved Christus, (Guds Kjenden af Christus 1 Petr. 1, 20; Ap. Gj. 2, 23) og til Frelsens Tilegnelse og Opnaaelse gjennem en ret Gudserkjendelse, Tro, Retfærdiggjørelse og Herliggjørelse (1 Petr. 1, 2; Rom. 8, 29; 11, 2). Udaf denne evigt levende og sprudlende Kilde

(Guds Forudkjenden ɔ: Guds Kjærlighed, Guds Naade, Guds Villies naadige Velbehag) er vor Frelse udflydt og udvælvet som fra et evigt Dyb af Guds Naade og Kjærlighed. Ligesom Apostelen Johannes siger: „Vi elske ham, fordi han elskede os først", og dermed betegner, at det, at vi elske Gud, har sin Grund og Aarsag deri, at Gud elskede os først, saaledes mene vi ogsaa, at Apostelen Paulus i Rom. 8, 29, 30 har lært det Samme, og vi tro ikke, at vi feile, naar vi gjengive det med disse Ord: „Vi kjende ham, fordi han kjendte os først", det vil sige: det at vi kjende Gud ret. det at vi tro paa ham, det at vi ere Christne og blive salige, det har sin første og sin sidste, sin egentlige og sin eneste Grund deri, at Gud har kjendt os først. Paulus har hermed lært, at Aarsagen til vor Frelse og Salighed ikke ligger i os, men i Gud og i Gud alene.

Men, vil man maaske her indvende, lærer du da to Slags Kjærlighed i Gud, en for alle Mennesker og en for de Udvalgte? Det være langt fra. Vi lære kun en Slags Kjærlighed i Gud; den Kjærlighed, han har bevist de Udvalgte, er ingen anden Kjærlighed end den, Joh. Ev. 3, 16 fremholder, nemlig: „Saa har Gud elsket Verden, at han har givet sin Søn, den Enbaarne, paa det at hver den, som tror paa ham. ikke skal fortabes, men have et evigt Liv." Den Kjærlighed, Gud i Udvælgelsen har bevist de Udvalgte, er den almindelige, al Verden omfattende Kjærlighed, ifølge hvilken han vilde have gjort alle Mennesker salige. Han vilde have udvalgt dem alle, men han kunde ifølge den fastsatte Frelsesorden ikke udvælge alle, han kunde ikke udvælge dem, om hvem han vidste, at de indtil Enden vilde forhærde sig mod hans kaldende Naade. Det har den Herre Jesus klart udtalt i disse Ord til Jøderne: „Jerusalem, Jerusalem, hvor ofte vilde jeg forsamlet dine Børn, ligesom en Hone forsamler sine Kyllinger under Vingerne, men I vilde ikke". **I vilde ikke,** Skriften kjender ingen anden Aarsag for de Forskudtes Fortabelse end denne. Ikke i Gud, ikke i Gud ligger denne Aarsag, men alene i Mennesket selv. Men paa den anden Side kjender heller ikke Skriften nogen anden Aarsag til de Udvalgtes Salighed end alene **Guds uendelige Naade og Kjærlighed i Christo Jesu.** Ikke i Mennesket, ikke i Mennesket ligger Aarsagen til dets Salighed, men alene i Gud, alene i Gud. „Din Fordærvelse er af dig selv, o Israel, men i mig er din Hjælp." Hos. 13, 9.

H. H.

Foredrag af Prof. Ylvisaker

i Madison, Vaaren 1881.

Ærede Tilhørere!

Det er med et beklemt Hjerte, jeg idag træder frem for denne Forsamling. I en Sag som den, det nu gjelder, at maatte imødegaa en Kollega, med hvem jeg saa gjerne vilde arbeide sammen i Enighed og Fred, er knugende tungt. Men min Samvittighed har forbudt mig at tie, og Kjærlighed til, hvad jeg tror er Sandhed og Ret, kræver af mig at tale. Gud skal

være mit Vidne, at det hverken var Letsindighed, ungdommelig Kaadhed eller Stridslyst, som gjorde, at jeg paa dette Sted hævede min Stemme til Modsigelse hin 13de Marts (1881).

Naar du har en kjær Ven, hvem du skylder saa meget, og du hører, at han i et Selskab, hvor han ikke selv er tilstede, bliver beskyldt for en grov Forbrydelse, gjør det dig ondt, hjertelig ondt. Og tror du, at han er uskyldig, ja mener du dig endog istand til at bevise hans Uskyldighed, saa vil du ikke kunne tie til Beskyldningen, selv om det var din egen Fader eller Moder, som udtalte den. Din Retfærdighedsfølelse krænkedes, og som Kristen vidste du, det her gjaldt at fornegte endog den ømmeste, naturlige Kjærlighed; thi Herren siger: „Hvo, som elsker Fader eller Moder mere end mig, han er mig ikke værd" (Matth. 10, 37), ja, „dersom Nogen kommer til mig, og hader ikke sin Fader og Moder og Hustru og Børn og Brødre og Søstre og tilmed sit eget Liv, han kan ikke være min Discipel" (Luc. 14, 26).

Det var med en Smerte, jeg ikke kan beskrive, at jeg lyttede til de Beskyldninger, som den 13de Marts rettedes mod Missourisynoden, og jeg ved aldrig at have siddet i Guds Hus med et mere sorgkvalt Hjerte. Ikke blot fordi jeg troede, at det Samfund, jeg har at takke for saa meget, kom under en uretfærdig Dom; men ogsaa fordi jeg maatte høre, at en stor Del af vort eget Samfunds Præster blev gjort mistænkelige for at forsvare og i det væsentlige tilstemme og hylde en Lære, som jeg følte mig overbevist om, at de med mig vilde hade og afsky. Og ingen Kristen kan vel mene, at Beskyldningen for falsk og sjælefordærvende Lære er ringere end Beskyldningen for Hor, Mord og Tyveri. Nei, er der nogen Beskyldning, som kan kaldes stor, maa det vel være Beskyldningen for falsk, Kristendommens Grund omstødende og Frelseshaabet tilintetgjørende Lære.

For om muligt at redde fraværende Venners Ære baade i og udenfor vort Samfund og afværge en syndig, forhastet Dom, efterkommer jeg idag — saa tungt det er — dog gjerne den Anmodning, som er stillet til mig af Menigheden, og jeg er villig til at lide alt, hvad Mennesker kan paaføre mig, for det Vidnesbyrds Skyld, som jeg nu under Guds naadige Bistand vil aflægge. Han, den rette og sande Menigheds Overhyrde, hjelpe mig til at være Sandheden tro i Kjærlighed, Amen!

Det Foredrag, som vi hørte her den 13de Marts, og som jeg nu lidt nærmere skal belyse, har efter dets egne Ord til Hensigt at levere „en nogenlunde fuldstændig Fremstilling" af Missourisynodens Lære om Naadevalget; thi det heder: „Min Hensigt er derfor idag at levere en nogenlunde fuldstændig Fremstilling af den Udvælgelseslære, som jeg ifølge min Stilling som en offentlig Lærer i vor lutherske Kirke har anseet mig forpligtet til offentlig at forkaste og bekjæmpe som skriftstridig og farlig Lære — nemlig den tydske Missourisynodes Lære, saaledes som den især i de sidste tre Aars udførlige Forhandlinger og Artikler er bleven offentliggjort og forsvaret."

Forat ikke Nogen skal sige, at jeg river Stykker ud af Foredraget og betragter dem udenfor deres rette Sammenhæng, vil jeg læse op det Afsnit, der fornemmelig skal tjene til at fremstille Missourisynodens Lære. Det lyder saaledes: „Men udelukker man derimod Troen paa Christum" osv. indtil de Ord: „Det er denne Lære om Udvælgelsen, jeg nu har frit fremstillet, som jeg bekjæmper som en skriftstridig og uluthersk Lære" *).

*) Dette lange Citat er udeladt her, da det findes trykt i „Naadevalgsstriden" Pag. 22—24.—Red.

Længere ude i Foredraget heder det, efterat en Sats i et missourisk Referat om Prædestinationen er anført (jeg skal senere komme tilbage til denne Sats): „Fordi altsaa Gud af hele den faldne Menneskeslægt" osv. indtil — „neppe kan Calvinismens Grundtanke klarere fremstilles, end her er skeet *)."

Jeg for min Del er ganske enig deri. Neppe har Calvin selv nogen Gang udtalt sig grovere om Prædestinationen; og om en saadan Udvælgelseslære som den her fremstillede kunde man vist have Grund til at sige, hvad Calvin maatte bekjende om sin, at den er rædsom. Men førend jeg gaar videre, maa jeg gjøre en kort Bemærkning.

Enkelte Ord i det oplæste Afsnit tyder paa, at noget af det her fremstillede ikke skal betragtes som Missourisynodens af den selv anerkjendte Lære, men som Slutninger, man kan drage af den og af enkelte Udtalelser i dens Skrifter. En Rettelse i „Norden" tyder hen paa det Samme. Men jeg maa tilstaa, at med min bedste Vilje har det ikke været mig muligt at skjelne her. Foredraget har jo til Hensigt at give en nogenlunde fuldstændig Fremstilling af Missourisynodens Lære, og lige efter Hovedafsnittet i denne Fremstilling heder det: „Det er denne Lære om Udvælgelsen, som jeg nu har frit fremstillet, hvilken jeg bekjæmper." Ved at sammenholde disse Udtalelser skulde man vel være berettiget til at tro, at det var Missourisynodens Lære, som var gjengivet i korte Træk, og ikke Slutninger, man kunde gjøre. Jeg tror heller ikke, at mange — ligesaalidt som jeg selv — gik bort fra dette Hus den 13de Marts med nogen anden Forstaaelse end den, at de oplæste Afsnit var en Fremstilling af Missourisynodens formentlig virkelige Lære. Skulde Foredraget have afværget en saadan Forstaaelse, maatte det ganske anderledes have skjelnet og sagt: dette er deres Lære, men dette er Slutninger, vi kan drage af Udtryk og Ord, som forekommer i deres Skrifter. Man burde nemlig komme ihu, at den største Del af Tilhørerne kjendte saare lidet til Missouriernes Lære paa Forhaand, især naar de fik høre, at det var en ganske anden end den, som blev fremstillet i Prof. Stubs Foredrag. At et Foredrag, der vil fremstille en Andens Lærestandpunkt og saaledes nærmest maa betragtes som et historisk Foredrag, ikke gjør en saadan bestemt Forskjel, men lader den formentlig virkelige Lære og egne Slutninger (hvorom der heller ikke gives nogen Oplysning om, enten Vedkommende vil anerkjende dem som tilladelige eller ikke) løbe saaledes i hinanden, at man endog ved omhyggelig Gjennemlæsning maa opgive Haabet om at kunne skjelne paa rette Maade i denne Henseende, er mildelst talt meget uheldigt. Her gjaldt det vist saameget som nogensinde: „Den, som skjelner vel, underviser vel". Jeg vil derfor ikke befatte mig med en for mig umulig Sondren; men simpelt og ligefrem høre, hvad Missourisynoden i dens egne Skrifter har at sige til de enkelte Udtalelser i Foredragets Fremstilling af deres Lære. Og jeg vil her — saa fristende det end kunde være — ikke gaa til andre Skrifter end dem, som i de senere Aar har behandlet Læren om Naadevalget, og hvori den „skriftstridige" og „ulutherske" og „farlige" Lære skal indeholdes.

1. Klart og bestemt siger Foredraget, at Missourisynoden lærer, at Udvælgelsen er u b e t i n g e t; thi atter og atter heder det: „et ubetinget Naadevalg", „et frit og ubetinget Naadevalg", „ved en ubetinget Udvælgelse" osv. Hvad siger nu Missourierne dertil? I deres egne Skrifter læser jeg, at de lærer en b e t i n g e t Udvælgelse, betinget ikke blot i den Forstand, at der efter deres Lære alene kan være Tale om Udvælgelse til Salighed, ikke til Fordøm-

*) Trykt i „Naadevalgsstriden" Pag. 29—30 og derfor her udeladt af os. Red.

melse; men ogsaa Udvælgelsen til Salighed er efter deres Lære betinget. De regner op Betingelserne, det er Guds Barmhjertighed og Troen paa Christum, eller mere fuldstændigt: 1) Guds Naade, 2) Christi Fortjeneste, 3) Troen. Saaledes heder det i „Lehre und Wehre“ for 1880: „Hvorledes kan et Valg være absolut, altsaa ubetinget, som er betinget ved Christi Fortjeneste og ved Troen, som Gud har besluttet at give de Udvalgte“ (S. 296). Paa et andet Sted læser jeg: „Ikke saaledes“ (skal man lære om Udvælgelsen): „Der gives et Antal Mennesker, om disse har Gud besluttet, at de skal fordømmes, og der gives et (andet) Antal Mennesker, de skal blive salige, det er nu afgjort engang for alle. Den, som tilhører det ene Antal, han bliver deri, den, som tilhører det andet, bliver ogsaa deri. Dette vilde være ganske forkjert. Det vilde netop være at fremstille Naadevalget som et vilkaarligt Valg. Dersom denne Lære foredrages saadan, maatte den føde Fortvivlelse eller Sikkerhed. Nei, først maa komme den almindelige Frelsesraadslutning. Den, som ikke kommer det ihu, vil ikke dele Guds Ord ret. Hvem ved, hvor vi var komne hen uden den Fremstilling af Læren (om Naadevalget), som Konkordieformelen giver. Ved den er vor Kirke bleven bevaret fra Calvinismen. Hvad vi lærer, er intet absolut, men et betinget Valg. Betingelserne ere: Guds Naade, Christi Fortjeneste og Troen; men dette er Betingelser, som ikke vi opfylde, men som Gud opfylder paa os og i os. Den, som nu siger, at Mennesket opfylder dem, han lærer .... pelagiansk.“ (Verh. der allg. Pastoralconf., Chicago 1880). Jeg finder, at de forkaster Læren om et ubetinget Valg som Calvinisme. Foredragets historiske Oplysning er altsaa i dette Stykke meget upaalidelig. Foredraget lægger et ubetinget Valg i Modstanderens Mund, selv vil de holde fast ved et betinget Valg. Dog, her siger man maaske: Ja, men der tilføies jo, at Gud opfylder Betingelserne, og da bliver Valget alligevel i Grunden et ubetinget Valg. Men forhaabentlig vil Ingen, som mener det oprigtigt med sit lutherske Navn, for Alvor paastaa, at det ikke er Gud, som alene kan og maa gjøre et Menneske saligt, at det ikke er ham alene, som ved sin Aand og Naade maa opfylde de Vilkaar, han har sat for Salighedens Opnaaelse, opfylde dem for os og i os. Evig Sandhed maa vel disse Herrens Ord have: „Gud er den, som virker i Eder baade at ville og at udrette efter sit Velbehag“. „Han, som begyndte den gode Gjerning i Eder, skal fuldkomme den indtil Jesu Christi Dag“; og: „Hvad har du, som du ikke har annammet“? I den Forstand, at vi skulde opfylde nogen Betingelse, kan jo ikke Naadevalget kaldes betinget; thi var der sat Betingelser for Saligheden, vi Mennesker som saadanne skulde opfylde, da kunde jo intet Menneske blive saligt; thi Christus siger: „Uden mig kunne I slet Intet gjøre“.

2. Men vi gaar videre. Jeg kan umulig forstaa Foredraget anderledes end, at det vil sige, at Naaden ligeoverfor de Udvalgte er efter Missouriernes Lære en uimodstaaelig Naade. De Udvalgte maa blive salige, enten de vil eller ikke. Thi paa et Sted i Foredraget heder det ligefrem, at „heraf“ (nemlig af et anført Citat) „kan man forstaa, hvorledes den ubetingede Udvælgelse ogsaa hos vore missouriske Venner nødvendigvis fører til Læren om den uimodstaaelige Naade, som gjælder blot for de Udvalgte. Thi den Naade, som anvendes af Gud for at omvende og saliggjøre disse, maa frembringe sin tilsigtede Virkning og kan ikke forhindres af Mennesket ved dets Modstræben.“ Hvad siger nu Missourierne selv dertil? I en Beretning om Udvælgelsen læse vi: „Calvinisterne siger: Fra Evighed af har Gud truf-

fet et Valg blandt de Mennesker, som han vilde skabe, og det uden alt Hensyn; han har bestemt den Ene til, at han skal komme i Himmelen og blive salig, men den Anden til Helvede og blive fordømt. Hos hine vil han ogsaa gjøre alt det, som bringer dem ind i Himmelen, disse maa fare til Helvede, de maa gjøre, hvad de vil. Om hine har Gud besluttet: Jeg vil sende dem min Søn, som skal forløse dem; jeg vil ogsaa ved Ordet give dem min Hellig Aand, der skal bringe dem til at tro. Jeg vil ogsaa med Tvang opholde dem i Troen, saa at de skal og maa blive salige, de maa gjøre, hvad de vil. Dette er Calvinisternes og alle strenge Reformertes Lære, som nødvendigvis enten maa føre til kjødelig Sikkerhed eller til Fortvivlelse." (S. B. W. D. 1879 S. 26 f.). Og atter: „Hvad er Calvins Lære? Han har lært følgende: Den kjære Gud har besluttet at aabenbare sin Ære, og i den Hensigt har han skabt Verden, hvilket er rigtig nok. Men Calvin lærer videre: For nu at aabenbare sin Kjærlighed, har Gud fra Evighed af udvalgt visse Mennesker til Salighed; disse skal og maa for enhver Pris, under alle Omstændigheder blive salige. Han vil ved en uimodstaaelig Naade bringe dem til Troen, saaat, om de noksaa meget modstaa, saa vil han dog tvinge dem til Troen og ligesaa med Tvang opholde dem i Troen, idet han giver dem en umistelig Naade." Nu opregnes flere af Calvins Vildfarelser og derpaa tilføies: „Dette er Calvins skjændige Lære; af alt dette" (altsaa ogsaa af en uimodstaaelig Naade) „lære vi netop det Modsatte." (Synodalber. for vestl. Distrikt 1880 S. 25). Til et Citat af den store lutherske Theolog Dannhauer føies bl. A. følgende Bemerkning: „Hermed forkaster Dannhauer ogsaa Calvinisternes Vildfarelse. Disse siger ogsaa, at den Hellig Aand bestemmer Mennesket „(i Omvendelsen);" men de føier til: Ved en uimodstaaelig Magt. Kommer Naaden, lærer de, saa kan ikke Mennesket sætte sig imod, kan ikke modstaa, Gud tvinger dem til Troen. Men dette er en farlig Lære; thi vi læse saa ofte i den Hellige Skrift, at Mennesker har modstaaet, hvem Naaden er bleven tilbudt. Vi er endnu værre end Stok og Sten, lærer Konkordieformelen. Naar nemlig en Stenhugger slaar paa Marmor med et godt Instrument saa kan han hugge af det, saa meget han vil. Marmoret gjør Intet dertil, men ogsaa Intet derimod, naar det hugges. Men Mennesket kan ikke alene ikke gjøre noget til sin Omvendelse, det har ogsaa den skrækkelige Magt at kunne modstaa, og det gjør vi alle, naar Gud vil omvende os. Kun maa man skjelne mellem den naturlige og den modvillige, ondskabsfulde, halstarrige Modstand. Hin borttager Gud, men saalænge vi blive i denne, blive vi ikke omvendte." (Synodalber. f. vestl. Distr. 1879 S. 71). Det Samme udsiges paa mange andre Steder. Foredraget stemmer altsaa heller ikke i dette Stykke overens med Sandheden, efter Alt, hvad jeg kan finde. Hvad Foredraget siger, at Missourierne lærer, det forkaster de selv som Calvinisme, som falsk og farlig Lære, der strider mod Guds Ord.

(Fortsættes).

Entered at the post office at La Crosse as second-class postal matter.

Trykt i „Varden"'s Avistrykkeri — La Crosse, Wis.